

Informace o Rámcové směrnici o vodách (RSV)

(Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady z 23. října 2000 ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky)

„Voda není komerčním produktem jako ostatní výrobky, ale spíše dědictvím, které musí být chráněno, střeženo a takto s ním nakládáno“. 1.odst.RSV

V září 2000 byla po téměř desetileté přípravě a politickém jednání Evropským parlamentem a Radou schválena Rámcová směrnice o vodách. Ustanovení této směrnice tvoří rámec pro navazující legislativní normy v oblasti vodního hospodářství a zahrnují nanejvýš komplexní souhrn cílů, opatření a právních povinností.

Dva hlavní cíle Rámcové směrnice o vodách jsou ochrana a zlepšení stavu vodních a na vodu vázaných ekosystémů a podpora udržitelného, vyváženého a opodstatněného využívání vodních zdrojů.

V neposlední řadě má tato směrnice přispět k dosažení cílů mezinárodních dohod (např. OSPAR, BARCELONA, HELCOM), z nichž některé jsou ještě přísnější a ambicióznější než samotný text RSV.

Protipovodňová opatření a nový přístup k řekám – objevuje se i v RSV

Záplavy na Labi oživily diskusi o udržitelné správě řek a preventivní ochraně proti povodním. V článku 1 RSV je zmírnění účinku povodní a období sucha označeno jako jeden z cílů RSV. Při využívání dostupných vodních zdrojů směrnice mimo jiné zdůrazňuje dlouhodobou ochranu vodních zásob a stanoví dosažení „dobrého stavu“ povrchových a podzemních vod jako prioritní ekologický cíl.

Z toho vyplývá otázka, zda určitá omezení využívání říčních niv nejsou ekonomicky výhodnější a praktičtější než technická protipovodňová opatření a jestli nelze prostřednictvím opatření v některých oborech (zemědělství, ochrana přírody) dosáhnout lepší ochrany tzv. zvláště citlivých oblastí.

Hlavní cíle ES-Rámcové směrnice o vodách

Cíle rámcové směrnice o vodách jsou uvedeny jak v úvodních zásadách tak v různých článcích a přílohách směrnice.

V článku 1 jsou uvedeny tyto **cíle**:

- zlepšení stavu vodních zdrojů,
- udržitelné využívání vodních zdrojů
- snížení účinků povodní a období sucha.

Konkrétněji jsou tyto cíle životního prostředí uvedeny v článku 4 a 16:

- dosažení dobrého stavu veškerých vodních útvarů do roku 2015, přičemž do té doby platí zákaz zhoršování stavu (příloha V obsahuje další podrobnosti (viz následující strana)
- ukončení vypouštění emisí a nebezpečných látek nejpozději do 20 let (další úpravy k tomuto tématu obsahuje článek 16 a příloha X, viz následující odstavce)

Ekologický stav je rozdělen do 5 tříd – velmi dobrý, dobrý, střední, poškozený a zničený.

Rozhodující složky jsou přitom **složení a četnost vodní flóry, biomasa**. Pokud jsou při zkoumání těchto indikátorů zjištěny výrazné odchylky od přirozeného stavu, je třeba zhodnotit i hydromorfologické a fyzikálně-chemické indikátory.

Pro předpokládaných 20 typů vodních útvarů, včetně vodních toků, jezer, pobřežních a přechodových vod, je měřítkem pro zhodnocení ekologického stavu přirozený vodní úvar, co nejméně ovlivněný lidskou činností.

K **prosazení cílů** směrnice jsou uvedeny následující **prostředky a postupy**:

- transparence a aktivní účast veřejnosti na rozhodování
- hospodaření v říčních povodích
- využití aktuálního stavu techniky
- sjednocení různých směrnic na evropské úrovni
- stanovení ceny vody pokrývající všechny náklady s ohledem na sociální aspekty

Složky kvality pro klasifikaci ekologického stavu

Biologické složky

- složení a četnost vodní flóry (fytoplankton, makrofyta, fytobentos)
- složení a četnost makrozoobentosu
- složení, četnost a věková struktura ryb

Hydromorfologické složky podporující biologické složky

- proměnlivost hloubky, morfologické podmínky, hydrologie (odtok, dynamika, napojení na podzemní vodu)

Chemické složky podporující biologické složky

- všeobecné parametry jako teplota, pH, O₂...
- syntetické škodliviny
- nesyntetické škodliviny ve významných množstvích

Pramen: Příloha V RSV

Prioritní látky dle rámcové směrnice o vodách

K docílení požadovaného dobrého stavu povrchových vod musí být dosažen jak dobrý ekologický stav, tak také dobrý chemický stav.

„**Prioritní látky**“: K posouzení chemického stavu jsou používány tak zvané prioritní látky. S ohledem na jejich škodlivý vliv a četnost výskytu mají být omezeny emisními a imisními hodnotami nebo dokonce zcela odstraněny popř. redukovány na přirozenou koncentraci.

Seznam prioritních látek bude na základě rozhodnutí Evropské rady ministrů a Evropského parlamentu dle návrhů Evropské komise ve čtyřletých intervalech aktualizován.

Během dvou let po zanesení do seznamu prioritních látek předkládá komise pro každou látku, popř. každou skupinu látek, návrh opatření, která nabývají právní moci po schválení Evropskou radou a Parlamentem. Tato opatření počítají dle čl. 16 RSV s emisními kontrolami a normami kvality.

Mezi 33 látkami popř. skupinami látek se nacházejí:

4 těžké kovy

14 látek na ochranu rostlin

15 organických sloučenin z chemického průmyslu (viz tabulka na následující straně).

Na základě „důvodu k obavám“ a „stupně nebezpečnosti“ je část prioritních látek klasifikována jako „**prioritní nebezpečné látky**“: to jsou látky, které jsou toxické, persistentí a bioakumulační. Cílem je dosáhnout zastavení nebo postupně odstranit vypouštění těchto látek během 20 let poté, co budou stanovena příslušná opatření.

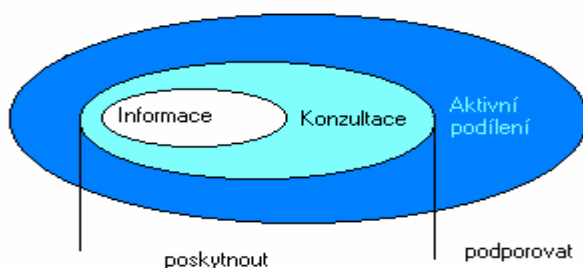
Seznam prioritních nebezpečných látek ještě není dohodnut - probíhá zde především tuhý boj především ohledně pesticidů.

Prioritní nebezpečné látky	Relevantní prioritní látky	Prioritní látky, které nebyly zařazeny k prioritním nebezpečným látkám
<ul style="list-style-type: none"> - kadmium - rtuť - hexachlorcyklohexan - nonylfenol - cín a jeho sloučeniny - chlorované alkany C10 – 13 - hexachlorbenzen - hexachlorbutadien - polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU) - pentachlorbenzen - bromované difenylové étery (pouze pentabromdifenyleter) 	<ul style="list-style-type: none"> - olovo - antracen - atrazin - chlorpyrifos - diuron - endosulfan - isoproturon - naftalen - simazin - trifluralin - di(2-etyldrexyl)ftalát (DEHP) - oktylfenoly - pentachlorfenol - trichlorbenzen 	<ul style="list-style-type: none"> - nikl a jeho sloučeniny - alachlor - chlorfenvipos - benzen - dichlormetan - 1,2-dichlormetan - fluoranthen - trichlormetan <p style="text-align: right;"><i>Zdroj: Rozhodnutí 2455/2001/ES Evropské Rady a Parlamentu z 20.11.2001</i></p>

Spolupráce ekologických organizací při prosazování RSV

Článek 14 ES-Rámcové směrnice o vodě předpokládá spoluúčast veřejnosti při implementaci RSV. Vedoucí představitelé rezortu vodního hospodářství EU, Norska, Švýcarska a kandidátských zemí schválili dokument **Společná strategie pro implementaci RSV**. Jsou v něm uvedeny **tři úrovně účasti veřejnosti**: zprostředkování a sdílení informací, konzultace a aktivní účast. Informace by měly být zpřístupněny široké veřejnosti, aktivní účast zůstává vyhrazena organizované odborné veřejnosti. Návod doporučuje účast veřejnosti ve všech fázích procesu implementace.

To nabízí ekologickým organizacím nové možnosti, jak ovlivnit současnou situaci ve vodním hospodářství. Výraznou úlohu mohou sehrát především organizace, které se zabývají s RSV na regionální úrovni. Cílem je, aby se při prosazování RSV dosáhlo v oblasti ochrany vod co nejlepších výsledků.

Také ostatní zájmová sdružení, např. z oblasti zemědělství či využití vodní energie, mají možnost prosazovat svá

stanoviska v rámci přípravy Plánů povodí. Proto se ekologickým sdružením doporučuje své požadavky podložit odbornými argumenty, zohlednit rovněž potřeby jiných zájmových skupin a vyhledat mezi nimi své spojení.

Robin-Wood jízda ve jménu „Volných břehů a živoucích řek“ - trasa vede z Drážďan přes řeku Labe a Havel až do Berlína. Posádka tohoto pozoruhodného plavidla šíří „osvětu“ o ochraně vod v podobě přednášek, divadla a podpisových akcí mezi stovky lidí, které na své cestě potká.

Informace a novinky k RSV pro ekologická sdružení

Evropská kancelář životního prostředí (EEB) zveřejnila ve spolupráci s Hiltrudem Breyerem (člen evropského parlamentu) příručku o RSV, která občanským sdružením poskytuje úvodní seznámení s tématem a poukazuje na nutnost jednání. Tuto příručku je možno si objednat na emailové adrese hbreyer@europarleu.int nebo faxem na čísle +32-2-28-49-287, ovšem pouze v němčině či angličtině.

Časový plán

Důležitými fázemi procesu implementace jsou pro nevládní organizace zejména analýza stavu vodních útvarů, která má být ukončena do roku 2005, a příprava Plánů povodí, která má být dokončena do roku 2009.

Směrnice určuje základní časový rozvrh implementace, další podrobnější termíny stanoví příslušné úřady a instituce v jednotlivých zemích.

Dle RSV musí být veřejnosti poskytnuta šestiměsíční lhůta pro připomínky především k následujícím podkladům:

Lhůty pro proces účasti veřejnosti v rámci implementace RSV

(protože příslušné plány povodí jsou připravovány vždy pro šestiletá období, rovněž lhůty pro připomínkování se budou vždy po šesti letech opakovat)

do prosince 2006: stanovení pevného časového plánu, pracovní program a náležitosti pro vyhotovení plánů povodí, včetně forem účasti veřejnosti

do července 2007: písemná stanoviska

do prosince 2007: předběžný přehled o zjištěných významných otázkách ohledně hospodaření v povodí, např. významná zatížení vodních útvarů škodlivými látkami

do července 2008: písemná stanoviska

do prosince 2008: zveřejnění plánů povodí na mezinárodní, národní a regionální úrovni – velmi důležitá fáze!

do července 2009: písemná stanoviska

prosinec 2009: začátek realizace plánů povodí

Spolupráce nevládních organizací

Ekologická sdružení by měla kriticky sledovat celý proces implementace RSV a aktivně se na něm podílet. To vyžaduje kompetenci, výdrž a dostatek personálu. Kapacita a prostředky ekologických sdružení jsou však omezeny. Proto by bylo výhodné, kdyby se tato sdružení účelně spojovala a včas stanovila cíle vzájemné spolupráce.

Významnou roli hraje otázka odborné kvalifikace členů a spolupracovníků nevládních organizací. Důležitá je koordinace postupu a vzájemná spolupráce jednotlivých sdružení. Ekologická sdružení by měla sjednotit své postoje mimo jiné k rybolovu, využití vodní energie a k vodní rekreaci. Zakládání strategických partnerství s jinými účelovými organizacemi, např. v oblasti vodního hospodářství, může vést k posílení vlastní pozice.

Úroveň jednotlivých zemí

Cíle RSV budou v kontextu s jednotlivými oblastmi povodí na úrovni jednotlivých zemí konkretizovány, tzn. jednotlivým zemím je poskytnuto vlastní pole působnosti jak v rámci analýzy stavu vod, tak při definici a plánování cílů a opatření. Z toho vyplývají pro sdružení různé možnosti, jak se zapojit do procesu implementace.

Jednání na zemské úrovni

- ověřit „mezery“ v návodu RSV při zjišťování stavu vod a stanovování opatření
- zohlednit výjimky: např. při zjištění nepoměrně vysokých technických či finančních nákladů
- vyvinout koncept k definici dobrého ekologického stavu, referenční podmínky atd..
- zpracovat návrhy k definici a stanovení silně změněných a umělých vodních útvarů,
- včas kriticky ověřit krajní hodnoty: nesmí být opomenut zákaz zhoršování stavu
- zohlednit ochranu na vodě závislých ekosystémů, a péči o chráněná území, včetně území soustavy Natura 2000
- integrace cílů RSV do územního plánování a přípravy strategických dokumentů a koncepcí, mj. v oblasti zemědělství

Úroveň oblastí povodí

Do konce roku 2004 se doporučuje kriticky sledovat analýzu a popis stavu oblastí povodí. Kritické body by měly být poté shrnuty v konečném vyjádření. Totéž platí pro zhotovení plánů povodí a programů opatření (do konce r. 2009). Přitom je nutné omezit prodlužování lhůt a stanovování výjimek.

Participační aspekty na úrovni oblastí povodí

- účast na monitoringu povrchových a podzemních vod, identifikace škodlivin a původců znečišťování
- vlastní iniciativa sdružení při připravování podkladů pro zjišťování stavů povodí
- spolupráce na definici biotopů závislých na podzemním vodstvu a jejich zahrnutí jako základu pro přirozený vývoj a dobrý ekologický stav vodních zdrojů
- ověření běžných protipovodňových opatření, opatření k údržbě a zástavbě vodních zdrojů, zda souhlasí se stávajícími/novými zákony o vodě či cíli RSV
- kritické sledování hospodářské analýzy (odběry vody, náklady zemědělského zavlažování...)

Čl. 14 RSV výslovně předpokládá přístup k výsledkům monitorování a měření, které vzniknou při tvorbě návrhu hospodářských plánů.

Návrh směrnice o podzemních vodách

Dne 19. září 2003 předložila EU-komise s devítiměsíčním zpožděním návrh směrnice o podzemních vodách, která dále rozpracovává RSV. Pro většinu škodlivin, které ohrožují podzemní vodstvo, nebudou stanoveny Evropskou unií žádné mezní hranice. Místo toho budou členské státy vyzvány, aby do konce roku 2005 samy tyto „prahové hodnoty“ pro všechny látky, které ohrožují dosažení dobrého chemického stavu podzemních vod, určily. Pro vymezení těchto hodnot budou stanovena pouze hrubá kritéria.

Určení konkrétních opatření ohledně podzemních vod je v návrhu směrnice velmi rozvláčné. Měření k definici signifikačních a trvalých škodlivin začne v roce 2006 a zahrnuje minimálně 5 let, přičemž se může protáhnout i na 15 let. Teprve od r. 2011 by musely být podniknuty první kroky ke zvratu trendu škodlivin.

Ochrana podzemních vod zaměřená na hodnoty zátěže a škodlivin tedy vesměs neodpovídá principu prevence, který vyžaduje důsledné zamezení látkových emisí. Místo toho vzniká nebezpečí, že i doposud neznečištěné podzemní vodstvo bude zatíženo do krajních hodnot.

Implementace RSV v České republice

Odkazy na informační webové stránky a příslušné organizace

Pracovní překlad plného znění Rámcové směrnice o vodách můžete najít na stránkách Ministerstva životního prostředí: www.env.cz pod odkazem „voda“, kde jsou uvedeny i ostatní doplňující informace a kontakty na odborníky. Je zde zveřejněn i pracovní překlad příručky „Společná strategie k implementaci Rámcové směrnice o vodách.“

Ohledně implementace RSV (např. materiály o společné implementační strategii CIS či Twinning projektu) se můžete dočíst na stránkách Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. M.: www.vuv.cz. Na těchto stránkách si též můžete stáhnout poměrně obsáhlý a přehledný dokument o „Implementaci Rámcové směrnice pro vodní politiku ES“.

Pokud by se vám nepodařilo tyto soubory informací najít, můžete si je objednat na emailové adrese Kveta.Simkova@grueneliga.de, zašleme vám je jako soubor .pdf na váš email.

O bližší podrobnosti či zkušenosti s prosazováním RSV v České republice si případně můžete napsat p. Vlastimilovi Karlíkovi ze sdružení Arnika – email: priroda@arnika.org či p. Mojmíru Vlašínovi ze zpravodajství ECONNECT - mojmir.vlasin@ecn.cz.

Informace k projektu:

Tento text je součástí projektu : „Informování a účast veřejnosti na procesu prosazování ES-Rámcové směrnice o vodách“, který probíhá od dubna 2002 pod vedením pracovníků z organizace „Bundeskontaktstelle Wasser der GRÜNEN LIGA.“

GRÜNE LIGA e.V.

Bundeskontaktstelle Wasser

Michael Bender
Prenzlauer Allee 230
10405 Berlin

Tel: +49/ 30/ 44 33 91-44 Fax: -33

E-Mail: wasser@grueneliga.de

Internet: <http://www.wrrl-info.de>

Text: Michael Bender, Tobias Schäfer,
Sabine Wagner, Stephan Gunkel, Květa Šimková

Překlad: Květa Šimková

Finanční podpora:

Bundesministerium
für Umwelt, Naturschutz
und Reaktorsicherheit

Umwelt
Bundes
Amt
für Mensch und Umwelt

Tento projekt finančně podpořilo Spolkové ministerstvo životního prostředí a Spolkový úřad pro životní prostředí. Tyto instituce nenesou žádnou zodpovědnost za správnost a úplnost údajů ani případné narušení soukromí třetích osob. Názory vyjádřené v textu nemusí odpovídat názorům těchto institucí.